

Bijbelse duiding van de aspecten van de vrucht van de Geest

Bijbelse waarde	Uitwerking
Liefde	Liefde heeft te maken met toewijding, genegenheid en dienstbaar zijn. Het gaat om liefde die niets terugverwacht. De Heere vraagt van ons dat we Hem boven alles liefhebben en (van daaruit) onze naaste als onszelf. Een beschrijving van ware liefde is terug te vinden in 1 Korinthe 13:4-8.
Blijdschap	Blijdschap gaat verder dan een gevoel van vrolijkheid en is situatie-onafhankelijk. Het is een diepe vreugde, tevredenheid en dankbaarheid in God. Deze kan zowel gericht zijn op het verleden als op het heden of op een hoopvolle Toekomst. Deze blijdschap werkt door in het leven van alledag en in de verhouding tot de ander.
Vrede	Vrede gaat allereerst over het in vrede met de Heere leven, waar ook Romeinen 5:1 over spreekt. Het heeft daarnaast betrekking op het in goede harmonie met de ander kunnen leven.
Lankmoedigheid	Lankmoedigheid kan vertaald worden met geduld en verdraagzaamheid. Het gaat hierbij om de bereidheid tot vergeving en het geduldig kunnen verdragen van dingen die in een mensenleven gebeuren (ook in relatie tot anderen), zonder ons te wreken. Daarin zijn we afhankelijk van de Heere, zoals ook Kolossenzen 1:11 ons voorhoudt.
Goedertierenheid	Goedertierenheid wordt ook geduid als vriendelijkheid, trouw en solidariteit. Denk aan oprechte interesse in de ander, rekening houden met de ander en (trouwe) omgang met en zorg voor de ander.
Goedheid	Met goedheid wordt een goede gave of vriendelijke manier van geven bedoeld. We zijn dan goed voor de ander en de schepping.
Geloof	Geloof wordt onder andere gekoppeld aan trouw. Het gaat hierbij om het geloof in de Heere, trouw zijn aan Zijn Woord, zoals dat ook in Efeze 3:16-17 staat. Het gaat ook om trouw zijn in de relatie tot anderen: beloften nakomen en ons werk trouw doen.
Zachtmoedigheid	Onder zachtmoedigheid wordt ook een zachte vriendelijkheid verstaan. In een houding van zachtmoedigheid komen elementen als bescheidenheid, nederigheid, dienstbaarheid en verdraagzaamheid tot uiting.
Matigheid	Matigheid houdt sterk verband met zelfbeheersing. Deze waarde gaat over met gezond verstand maathouden en onszelf in de hand houden.

bron: SLRO – burgerschapsleerlijn

MOREEL KOMPAS

Beste betrokkene bij het christelijk reformatorisch onderwijs,

De gesprekskaart die je in handen hebt, heeft een naam: moreel kompas. We nodigen je uit om, samen met collega's, in gesprek te gaan over hoe de Bijbelse boodschap handen en voeten krijgt in de praktijk van het schoolleven. Het is erop gericht om een open en integer gesprek hierover te stimuleren, te verdiepen en zo nodig op gang te helpen. Dat is vormend, zowel persoonlijk als in gezamenlijkheid. Het zorgt er voor dat, juist ook op momenten dat het spannend wordt, er een duidelijke gezamenlijke (Bijbelse) basis is om op terug te vallen en ook op zulke momenten het gesprek op een integere manier wordt gevoerd. In het introductiekatern bij het moreel kompas schrijven we hier meer over. Wellicht goed om daar ook kennis van te nemen.

Werkwijze

Het moreel kompas kan op twee manieren worden ingezet.

1. Als instrument bij **morele dilemma's**. We werken in dit moreel kompas met een cirkel van moreel verantwoord handelen. Die kan je helpen om aan de hand van een concrete casus na te gaan wat moreel verantwoord handelen inhoudt. Met de cirkel doorloop je een aantal stappen.
  - a. De eerste stap is **verkennen**: wat gebeurde er in de casus, welke belangen speelden er, op welke manier was je erbij betrokken, welke waarden waren er in het geding?
  - b. De tweede stap is **verwachten**: waarmee zou je in deze casus geholpen zijn? Verwachten is ook een Bijbels woord, er is dus ook mee aangegeven dat wie wijsheid ontbreekt, ze van de HEERE mag verwachten. Welke rol speelt het gebed om wijsheid in ons dagelijkse leven?
  - c. De derde stap is **vertellen**: je hebt je eigen beelden bij de casus. Daarin doet mee wat je belangrijk vindt en welke ervaringen je in het leven hebt opgedaan. Zulke verhalen geven taal aan waarden en deugden. Hoe sta jij in deze casus, vanuit je idealen? Welke verhalen geven iets weer over een gewenste uit-

komst van de casus?

- d. De vierde stap is **verbinden**: waar verbind jij je aan, als het gaat om je persoonlijke idealen en om de organisatie waar je werkt? Wat betekent dat voor wijs handelen in deze casus?
  - e. De laatste stap is **vernieuwen**. Hoe draagt jouw handelen bij aan het oplossen van de casus? Op welke manier ga je verder?
2. Als instrument om het **voortdurende gesprek over drijfveren en kernwaarden** te stimuleren en te onderhouden. Het moreel kompas bestaat uit een gesprekskaart met daarop de vragen vanuit persoonlijk- en organisatieperspectief. Om tot een verdiepend gesprek te komen volg je de 5 fasen van de cirkel van moreel verantwoord handelen. Op de lege stippellijn kun je één van de aspecten uit Galaten 5: 22 invoegen. Ook kunnen de schooleigen kernwaarden worden ingevuld. Zo kan op iedere school, binnen alle geledingen, tijdens (de opening van) bijvoorbeeld een studiedag, vergadering of overleg het gesprek worden aangegaan over het fundament van de school.

Op de achterkant van de gesprekskaart staan een beschrijving van de aspecten uit Galaten 5:22 en 23. Op de website www.onderwijsvanwaarde.nl vind je het introductiekatern met suggesties om het moreel kompas in te zetten. Ook zijn er cases en werkvormen te downloaden om in je team, binnen jullie directie(overleg), een (G)MR- of bestuursvergadering in gesprek te gaan.

Tenslotte

Het moreel kompas wil je helpen om in afhankelijkheid van God richting te kiezen: wat wil God dat ik doen zal? Het helpt je ook te reflecteren op je handelen. Het stelt de vraag wat goed handelen is. Dit morele kompas is echter maar een hulpmiddel. Het gaat natuurlijk om wat er in jouw praktijk zichtbaar wordt. Daarom hopen we dat de HEERE dit middel zegent.

Op deze pagina vind je een uitwerking van de cirkel van moreel verantwoord handelen in relatie tot jezelf en in relatie tot de schoolpraktijk. Je kunt een keuze maken uit de verschillende vragen bij elke fase. Voor andere toepassingen, zie de introductiekatern op www.onderwijsvanwaarde.nl.

'Vrucht van de Geest' in relatie tot de individuele leraar

De verschillende aspecten van de vrucht van de Geest (Galaten 5 vers 22) kun je invullen in onderstaande vragen op de ..... (liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid)

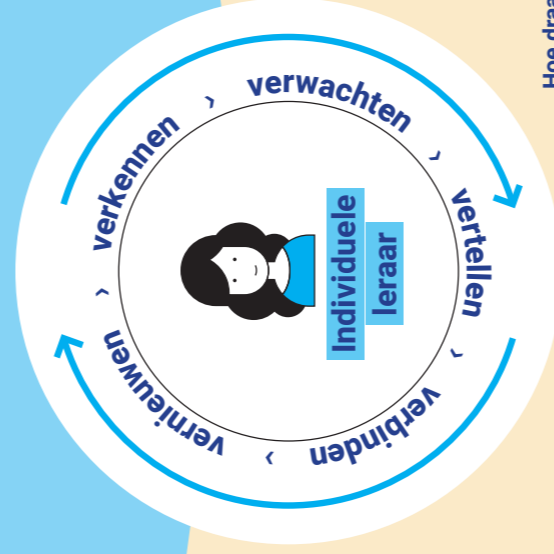
Verkennen

1. Wat betekent ..... voor mij en hoe laat ik dat concreet zien?
2. Welke oorzaken liggen er voor mij onder het (mogelijk) niet laten zien van .... en de uitingen die daarbij horen?
3. Hoe geef ik invulling aan ..... vanuit mijn rol als identificatiefiguur?

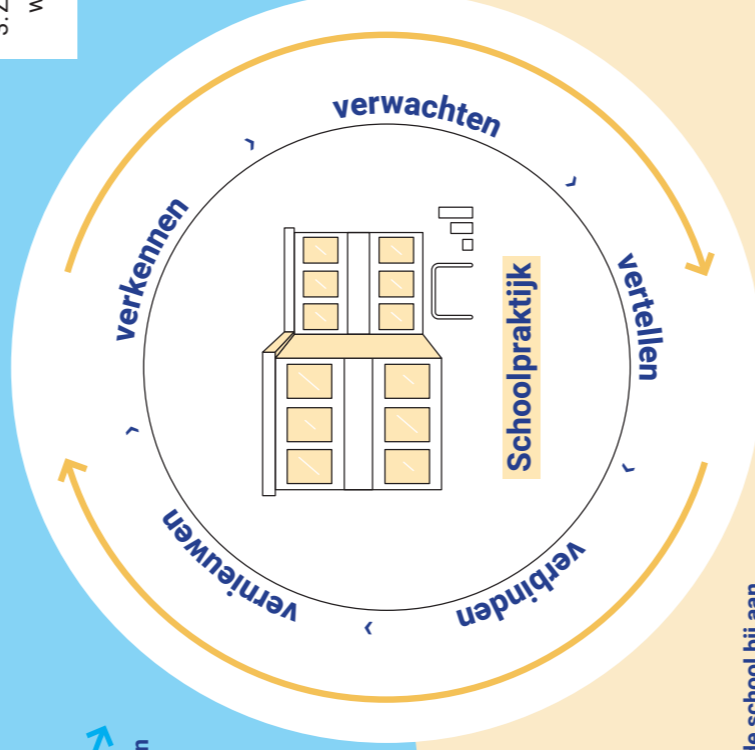
Verwachten

1. Wat is de impact als ik niet handel in .....; welke zaken staan er dan op het spel?
2. Wat typeert een levenshouding van/ met ....?
3. Wat is mijn verwachting van mijzelf t.a.v. ....?

Hoe draagt de leraar bij aan de missie van de school?

Hoe draagt de school bij aan de vorming van de leraar?

Vertellen

1. Welke voorbeelden van ..... van mijzelf kan ik vertellen die van invloed zijn geweest op het werk/de besluit-/relatie met kinderen, ouders, etc.?
2. Welke tekortkomingen t.a.v. .... zie ik bij mijzelf?
3. Welk Bijbelverhaal vind ik een goede illustratie van ..... of van wat het juist niet is?

Verbinden

1. Hoe vertaal ik mijn levenshouding ten aanzien van .....aan de regels en routines in de school?
2. Welke voorbeelden heb ik van mijn proactieve houding in ..... binnen het schoolleven?
3. In hoeverre geef ik ruimte aan verschil van inzicht ten aanzien van .....?

Vernieuwen

1. Wat helpt mij om bewust te handelen ten opzicht van (het ontbreken van) ..... voor mijzelf?
2. Wie kan mij hierin ondersteunen? Welke bronnen dragen daarin bij?
3. Zijn er momenten van reflectie en wat leveren die mij op?

'De vrucht van de Geest' in relatie tot de schoolpraktijk

De verschillende aspecten van de vrucht van de Geest (Galaten 5 vers 22) kun je invullen in onderstaande vragen op de ..... (liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid)

Verkennen

1. Hoe functioneert ..... op onze school?
2. Waarin blinken we uit als het gaat om .....? Waar ontbreekt .....?
3. Hoe brengen we leerlingen de waarde van ..... bij?

Verwachten

1. Van Wie/wie verwachten we onze hulp als het gaat om ....? Wat betekent dat?
2. Wat verwachten we van elkaar als het gaat om .....? Hoe willen we dat bespreekbaar maken?
3. Wat hebben we nodig om ..... meer/beter in de praktijk van het schoolleven vorm te geven?

Vertellen

1. Wat zien we in het leven, in verhalen en in beelden van het zegenrijke van .....?
2. Waarom kiezen we ervoor om bij deze school te werken/toezicht te houden als het gaat om ...?
3. Welke verhalen over ..... getuigen van moed, presentie en volharding binnen de organisatie?

Verbinden

1. Op welke wijze is er een wisselwerking tussen school en leraar om ..... te bevorderen?
2. Hoe verbinden we ons aan de cultuur van de schoolgemeenschap en de omringende context als het gaat om .....?
3. In hoeverre geven we ruimte aan theologische, sociale en culturele verschillen binnen de schoolcontext?

Vernieuwen

1. Hoe dragen we de levenshouding van ..... uit?
2. Hoe kunnen we ..... (nog meer) tot uiting brengen? Wat is daar voor nodig?
3. Op welke manier vormen we de kinderen t.a.v. ....?